

NEWS LETTER

HUMANITA

Teme

Ljetna škola

Upravljanje sukobima između čovjeka i prirode

Kreativni video sadržaji s pilot lokacija

Javna edukativna radionica u Nacionalnom parku Malá Fatra

Izložba „Divlji planet, lijepi planet, moj planet...”

Novi interaktivni edukativni put Suba-lyuk

HUMANITA Summit:

Od utjecaja posjetitelja do zaštite prirode...

Završna konferencija projekta HUMANITA održat će se 24. veljače 2026. u Zagrebu, Hrvatska.

Poštovani dionici, partneri i kolege

Dobrodošli u naše četvrto izdanje newslettera!

Iza nas je pet projektnih razdoblja tijekom kojih smo ostvarili značajan napredak u svim područjima, od praćenja okolišnih utjecaja turista u zaštićenim područjima, analize postojećih metoda i najboljih praksi, do razvoja inovativnih pristupa praćenju i novih skupova podataka za prepoznavanje utjecaja turista na okoliš, kao i unapređenja upravljanja sukobima između čovjeka i prirode. Veselimo se što s vama možemo podijeliti najnovije informacije o napretku projekta HUMANITA, ovo je razdoblje bilo jedno od naših najdinamičnijih, budući da se projekt približava svom završetku. Nadamo se da ćete uživati u sadržaju ovog izdanja te vas pozivamo da nam se obratite za sva pitanja ili dodatne informacije.

Fotografija: Urosh Grabner

Razvoj inovativnih metoda praćenja i skupova podataka za prepoznavanje okolišnih utjecaja turista

Partneri projekta HUMANITA bili su iznimno aktivni tijekom ljetnih mjeseci. U okviru aktivnosti **testiranja metoda i pristupa praćenju temeljenih na transnacionalnoj strategiji praćenja na pilot lokacijama, kao i izrade zajedničkih zaključaka (pilot akcije)**, partneri su izradili **Izvešća o testiranju i prikupljanju podataka na svim pilot lokacijama**. Svrha ovih izvješća jest sažeti rezultate provedenih analiza te na kraju pružiti zajedničke zaključke proizašle iz testiranja i procesa prikupljanja podataka.

U sklopu evaluacije inovativnih metoda praćenja, 24. lipnja 2025, održana je druga **Evaluacijska radionica s vanjskim stručnjacima pod nazivom „Monitoring posjetitelja i njihovih utjecaja na okoliš“**, 24. lipnja 2025. Radionica je bila posvećena praćenju aktivnosti koje se trenutačno provode na pilot područjima projekta te je predstavljala drugi korak u procesu vanjske procjene započetom na prvoj radionici u lipnju 2024. godine. Na radionici je prisustvovalo 27 sudionika, a pokazala se kao iznimno vrijedna prilika za razmjenu mišljenja i raspravu. Partneri su predstavili mogućnosti, izazove i ključne aspekte primijenjenih alata i metoda praćenja, a sa stručnjacima i profesionalcima ostvarena je aktivna i konstruktivna razmjena znanja koja će biti dragocjena za buduće terenske aktivnosti i suradnju. Sudionici su također imali priliku upoznati se s trenutačnim stanjem praćenja posjetitelja na pilot lokacijama te s funkcionalnostima baze podataka razvijene u sklopu projekta, koja je ključna za analizu podataka te izradu budućih akcijskih planova za očuvanje zaštićenih područja.

U sklopu **inicijative građanskog znanstvenog participativnog praćenja** razvijeni su **web preglednik i mobilna aplikacija**. Ovi interaktivni digitalni alati posebno su osmišljeni kako bi omogućili participativno praćenje okolišnih utjecaja, uključujući funkcionalnosti poput prikupljanja podataka i njihovog prostornog prikaza.

Partneri su ostvarili i značajan napredak u **međusobnoj razmjeni znanja i iskustava unutar konzorcija, kao i u organizaciji edukacijskih događanja te izradi obrazovnih materijala**. Tijekom cijelog projekta predstavnici partnerskih organizacija sudjelovali su u **studijskim posjetima** u obliku kratkoročnih boravaka kod drugih partnera, gdje su se povezivali s profesionalcima iz područja, kontinuirano učili, razmjenjivali znanja te zajedno razvijali, testirali i evaluirali metode praćenja.

Fotografije: Urosh Grabner, osim grupne fotografije sudionika Ljetne škole, koju je snimila slučajna djevojka s CUAS-a.

HUMANITA

Ljetna škola

Uz sve navedene aktivnosti, organiziran je i veliki obrazovni događaj: **Ljetna škola HUMANITA** pod nazivom „Praćenje posjetitelja i njihovih utjecaja na okoliš“. Od 14. do 17. srpnja 2025. Ljetna škola HUMANITA okupila je 55 studenata i sudionika na kampusu **Sveučilišta primijenjenih znanosti Carinthia** te na području **Karawanken-Karavanke UNESCO Globalnog geoparka**. Ovaj četverodnevni program, koji je nosio 2 ECTS boda, pružio je praktičnu obuku iz praćenja utjecaja posjetitelja i upravljanja okolišnim pritiscima u zaštićenim područjima.

Cilj Ljetne škole bio je razviti vještine sudionika u odabiru odgovarajućih metoda praćenja, izradi plana praćenja te provedbi mjerenja. Kroz terenske radionice i predavanja na kampusu, program je bio usmjeren na poučavanje metoda za praćenje aktivnosti posjetitelja i njihovih utjecaja na okoliš, koristeći pritom alate poput akustičnih senzora, kamera za divlje životinje, dronova i LiDAR uređaja. Poseban naglasak stavljen je na uključivanje lokalnog stanovništva i posjetitelja u aktivnosti građanske znanosti. Za potrebe škole izrađeni su obrazovni materijali koji će se koristiti i ubuduće, kako na sveučilištima tako i u javnom području. Cjelokupna obuka naglasila je važnost strategija temeljenih na dokazima i participativnih pristupa u razvoju održivog turizma i zaštiti bioraznolikosti.

Uspjeh Ljetne škole HUMANITA predstavlja važan iskorak u jačanju upravljanja turizmom temeljenim na prirodi. Osnajivanjem nove generacije stručnjaka za zaštitu okoliša najmodernijim alatima i transnacionalnom suradnjom, projekt osigurava da zaštićena područja ostanu otporna, dostupna i održivo upravljana još dugi niz godina. Ljetna škola ujedno je označila i jednu od ključnih prekretnica

Fotografija: Urosh Grabner

u misiji projekta HUMANITA, unapređenju interakcije čovjeka i prirode u području Središnje Europe. Kombinirajući akademsku izvrsnost s praktičnom primjenom, postavila je temelje za stvaranje transnacionalne mreže stručnjaka spremnih preuzeti vodeću ulogu u upravljanju zaštićenim područjima i njihovom usmjeravanju prema održivijoj i otpornijoj budućnosti.

Među ostalim metodama praćenja koje su se provodile tijekom Ljetne škole bilo je i **uzorkovanje vode za analizu okolišne DNK (eDNA)**, kao i uzimanje briseva s vodozemaca. Uzorkovanja su provedena 15. srpnja 2025. na tri različite lokacije unutar umjetnih akumulacija skijališta Petzen u Geoparku Karawanken (Austrija). Ova jezera služe kao spremnici vode za proizvodnju snijega, ali ujedno predstavljaju i potencijalna staništa od ekološkog interesa, gdje se pristupi okolišne DNK mogu primijeniti za procjenu prisutnosti patogena poput *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd). Primarni cilj istraživanja bio je detektirati tragove DNK životinja u vodi i na koži vodozemaca kako bi se ispitala moguća prisutnost gljivice Bd, uzročnika bolesti hitridiomikoze kod žaba.

Rezultati istraživanja pokazali su da u ispitivanim uzorcima nije otkrivena DNK gljivice *Batrachochytrium dendrobatidis*. Pozitivna kontrola potvrdila je valjanost i pouzdanost korištenog sustava detekcije. Izostanak amplifikacije u svim terenski prikupljenim uzorcima upućuje na to da hitridna gljivica u trenutku uzorkovanja nije bila prisutna ni u brisevima vodozemaca ni u uzorcima vode. Iako negativan rezultat treba tumačiti uzimajući u obzir ekološku varijabilnost i moguće granice detekcije, uključivanje snažne pozitivne kontrole potvrđuje da je korištena metodologija bila ispravna i bez tehničkih pogrešaka.

Vježba je također uspješno osposobila sudionike za osnovne laboratorijske vještine, uključujući pipetiranje, ekstrakciju DNK i qPCR analizu, čime je dodatno učvršćeno njihovo teorijsko i praktično znanje o mogućnostima praćenja okoliša i širenju okolišnih prijetnji. Ova terenska kampanja pokazala je kako se standardizirano uzorkovanje eDNA može učinkovito provoditi u slatkovodnim akumulacijama i na vodozemcima. Prikupljeni podaci predstavljaju čvrstu osnovu za molekularne analize u okviru projekta HUMANITA.

Fotografije: Urosh Grabner

Participativno praćenje

Paralelno s razvojem inovativnih metoda praćenja i skupova podataka za prepoznavanje okolišnih utjecaja turista, **na pilot lokacijama su se provodile aktivnosti participativnog praćenja i evaluacije** u svrhu zaštite prirode temeljene na zajednici.

Izrađeno je **Izvešće o participativnom praćenju u zaštićenim područjima na pilot lokacijama, uključujući naučene lekcije i preporuke**. Njegov cilj je pružiti detaljan pregled participativnih aktivnosti praćenja koje je svako pilot područje provelo, smjestiti ih u odgovarajući kontekst te prikazati postignute rezultate. Usporedbom različitih modela, izvješće nastoji identificirati strategije koje se mogu prenijeti na druge lokacije te podržati razvoj skalabilnih sustava participativnog praćenja za zaštićena područja. Podaci prikupljeni kroz pilot inicijative, uz aktivno sudjelovanje posjetitelja, građana, istraživača i studenata, predstavljaju vrijedan izvor znanja. Ove informacije prelaze iz interne evaluacije u pristupačan sadržaj prilagođen različitim ciljanim skupinama. Podaci generirani participativnim praćenjem također su uključeni u interaktivni alat za vizualizaciju podataka te predstavljeni na projektnoj web stranici i u aplikaciji, gdje informiraju dionike, podupiru donošenje odluka i doprinose širem utjecaju i dugoročnoj vrijednosti projekta HUMANITA.

Narativ „zajedničke baštine“

Projekt HUMANITA također je bio snažno posvećen razvoju **inovativnog mehanizma za oblikovanje narativa „zajedničke baštine“**. U tu je svrhu izrađen **Priručnik s uputama za nove komunikacijske narative**, koji se temelji na bogatom području interpretacije baštine. Dokument je nastao kao rezultat vrijedne suradnje s Michalom Medekom, direktorom Češkog instituta za interpretaciju baštine i profesorom ekološke edukacije i interpretacije baštine na Sveučilištu Masaryk u Brnu.

Priručnik je zamišljen kao praktičan vodič koji pomaže upraviteljima parkova i zaštićenih područja u pretvaranju teorijskih sadržaja u privlačne i kontekstualno osjetljive narative koji potiču svijest o očuvanju prirode. Pripovijedanje i komunikacija snažni su alati koji, kada se primijene u znanstvenoj i baštinskoj komunikaciji, potiču emocionalne reakcije i jačaju angažman javnosti. Pretvaranje kulturnih i prirodnih pojava u osobna iskustva omogućuje da informacije dopru do svakodnevnog života pojedinaca, produbljujući njihovu emocionalnu povezanost s određenim područjem.

U središtu učinkovitog pripovijedanja nalazi se **interpretativno planiranje**: kako bi se razvila privlačna priča, ključno je jasno definirati što se želi interpretirati, na koji način i s kojim ciljem, pritom stavljajući perspektivu publike u središte procesa. Analiza ponašanja publike kroz istraživanja posjetitelja pruža prve smjernice za oblikovanje narativa. Kada su očekivanja, željena ponašanja i ciljevi prepoznati, moguće je izgraditi temeljnu temu priče. Kada se ona prožme dokumentiranim pričama, stvarnim činjenicama i različitim stajalištima, narativ se ukorjenjuje u prostoru, čime se jača njegova relevantnost i učinak.

Priručnik upravo u tome pomaže upraviteljima parkova i zaštićenih područja. Ovaj korisnički pristupačan dokument služi i kao sveobuhvatan izvor za produblivanje znanja iz područja interpretacije i komunikacije baštine, ali i kao praktičan vodič s operativnim uputama.

Komuniciranje prirodne baštine ne odnosi se samo na pružanje informacija; ono podrazumijeva poticanje povezanosti, promišljanja i osjećaja odgovornosti. Priručnik potiče čitatelje da istraže nove oblike pripovijedanja koji posjet mogu pretvoriti u smisleno i trajno iskustvo.

Kreativni video

sadržaji s pilot lokacija

U nastojanju da se razviju pozitivniji odnosi između čovjeka i prirode korištenjem inovativnih komunikacijskih kanala i alata, partneri s pilot lokacija izradili su kreativne videozapise svojih zaštićenih područja: na planinama Petzen/Peca i Hochobir u Karawanken–Karavanke UNESCO Globalnom geoparku (Slovenija/Austrija), u rezervatu prirode Chleb u Nacionalnom parku Malá Fatra (Slovačka), na području Donjeg Kamenjaka i Medulinskog arhipelaga u Parku prirode Kamenjak (Hrvatska), na pilot lokacijama Pietra di Bismantova i Gessi Triassici u Nacionalnom parku Apenini Toskanije i Emilije (Italija), te na vrhu Bél-kő i u dolini Hór u Nacionalnom parku Bükk (Mađarska). Ovi kratki videozapisi prenose poruku da priroda funkcionira kao zajednica u kojoj su granice među vrstama promjenjive, a bliski odnosi i međusobna interakcija mogu se razvijati u zajedničkom prostoru pilot područja.

Dostupne videozapise možete pogledati ovdje, a preostali će uskoro biti objavljeni na našoj **HUMANITA web stranici**:

Nacionalni park Toskansko-emilijski Apenini: **Pietra di Bismantova**
▶ <https://www.youtube.com/watch?v=dnpeRB4S9rg>

Nacionalni park Toskansko-emilijski Apenini: **Gessi Triassici**
▶ <https://www.youtube.com/watch?v=aRplHE0dw58>

Javna ustanova Kamenjak: **donji Kamenjak i Medulinski arhipelag**
▶ <https://www.youtube.com/watch?v=6o2aqbNahNA>

Nacionalni park Malá Fatra
▶ <https://www.youtube.com/watch?v=zTjtblhErKg>

Fotografije: Arhiv Nacionalni park Malá Fatra

Javna edukativna radionica u Nacionalnom parku Malá Fatra

U sklopu aktivnosti usmjerenih na **izgradnju narativa zajedničke prirodne baštine**, Sveučilište u Žilini organiziralo je 6. srpnja 2025. **javnu radionicu u planinarskom domu Chata pod Chlebom u Nacionalnom parku Malá Fatra**. Cilj radionice bio je podići svijest turista o izazovima očuvanja prirode u parku, izravno na terenu objasniti kako ljudske aktivnosti utječu na različite sastavnice prirode te na koji način mogu imati negativne posljedice. Tijekom radionice prikazano je i kako nepravilno kretanje planinara izvan označenih staza dovodi do stvaranja novih, neslužbenih putova, što posljedično ubrzava eroziju. Kao dio aktivnosti, turisti su sudjelovali i u održavanju staza. Volonteri su pomogli u prenošenju materijala, konkretno šljunka, za obnovu staze na pilot lokaciji projekta HUMANITA. Događaj je ujedno poslužio kao promotivna platforma za projekt HUMANITA, s ciljem privlačenja javnih i privatnih televizijskih kuća te približavanja projekta široj javnosti, kako bi se bolje razumio njegov doprinos očuvanju prirode.

Fotografije: Urosh Grabner, Regina Wiedl, Lara Piko

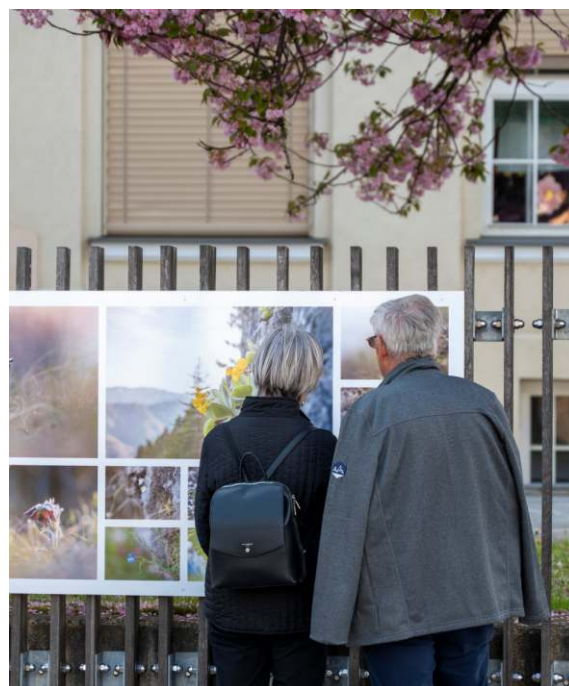
Izložba

„Divlji planet, lijepi planet, moj planet..“

Procjenjuje se da se u **Karawanken-Karavanke UNESCO Globalnom geoparku** može pronaći više od **1.500 biljnih vrsta**, oko **7.500 životinjskih vrsta** te više od **30.000 vrsta kukaca**. Većinu njih nikada nećemo vidjeti, zbog čega smo osmislili **otvoreni ulični izložbeni prostor** u kojem smo prikazali djelić te iznimne raznolikosti.

Predstavili smo više od 120 rijetkih, ugroženih i iznimnih biljnih i životinjskih vrsta iz našeg prirodnog okruženja. To je ostvareno postavljanjem velikih formata panela s 150 fotografija koje prikazuju raznolikost divljeg svijeta i prirode u našem Geoparku. Gotovo svaki panel sadrži kratke tekstove na tri jezika - slovenskom, njemačkom i engleskom, koji podižu svijest i donose zanimljive činjenice o odabranim vrstama. Ovi su tekstualni isječki oblikovani tako da privuku pozornost posjetitelja i potaknu ih na dublje istraživanje sadržaja.

Osim toga, posjetitelji mogu **skeniranjem QR koda** doživjeti **zvukove prirode** dok promatraju prikazane životinje. Na taj način mogu poslušati glasanje različitih velikih sisavaca, brojnih ptica, pa čak i kukaca. Ovaj interaktivni element dodatno potiče uključenost posjetitelja te budi znatiželju o važnosti zaštite tih vrsta i razumijevanju njihove ključne uloge u našem ekosustavu.

Prva javna prezentacija održana je krajem **travnja 2025.** u **općini Mežica u Sloveniji**, u suradnji s certificiranom osnovnom školom Geoparka koja također ima otvoreni izložbeni prostor na ulici. U **lipnju 2025.** otvorena je i druga izložba, u **općini Neuhaus u Austriji**, popraćena bogatim kulturnim programom koji je organizirala lokalna certificirana osnovna škola Geoparka.

Oba izložbena prostora bilježe velik broj posjetitelja te nude mogućnost individualnih obilazaka i vođenih tura. **Do sada je izložbu posjetilo nekoliko tisuća ljudi različitih generacija, uz vrlo pozitivne povratne reakcije, a projekt je dobio i podršku lokalnih i regionalnih medija.**

Pozivamo vas da zavirite u našu otvorenu izložbu na kojoj možete doživjeti bogatstvo prirode iz prve ruke. Bit će nam veliko zadovoljstvo ugostiti vas!

Inovativni koncept održive vanjske izložbe pažljivo je razvijen od strane našeg kolege iz Geoparka, voditelja projekta i fotografa, **Urosha Grabnera**. Ova inicijativa pokazuje snažnu predanost očuvanju okoliša te nastoji uključiti javnost u smislen dijalog o održivim praksama. Uroshova jedinstvena kombinacija stručnosti u vođenju projekata i umjetničke vizije rezultirala je izložbom koja ne samo da educira, već i nadahnjuje posjetitelje da cijene i štite naše prirodne ekosustave.

Jeste li znali? IUCN-ova Crvena lista svake godine bilježi sve poznate vrste na našem planetu i ažurira te podatke prema novim znanstvenim otkrićima. **Do kraja 2024. godine popis je uključivao 2,16 milijuna vrsta, od toga 1.05 milijuna kukaca, više od 11.000 vrsta ptica i gmazova te više od 6.000 sisavaca. Procjenjuje se da na Zemlji živi između 3 i 10 milijuna vrsta (bez virusa i bakterija), a pojedina predviđanja idu i preko 100 milijuna. Veliki broj njih ostat će neotkriven.**

Do danas je u sklopu IUCN-ove Crvene liste procijenjeno više od 169.400 vrsta, što čini manje od 8% svih poznatih vrsta na Zemlji. Od njih je 47.000 klasificirano kao ugroženo, što predstavlja 28% svih procijenjenih vrsta.

Novi interaktivni edukativni put Suba-lyuk:

Model suradnje čovjeka i prirode

Uprava Nacionalnog parka Bükk (BNPD) dovršila je interaktivni **edukativni put „Suba-lyuk“** s monitoring točkama, što predstavlja pionirski iskorak na pilot lokaciji u dolini Hór. Ova inicijativa jedan je od značajnih projektnih rezultata te prikazuje konkretan način upravljanja i ublažavanja okolišnih utjecaja posjetitelja unutar zaštićenih područja. Projekt ujedno predstavlja važan korak prema ostvarenju našeg cilja razvoja inovativnih metoda i skupova podataka za otkrivanje i rješavanje okolišnih pritisaka povezanih s turizmom.

Razvoj i ublažavanje sukoba između čovjeka i prirode

Dovršen u prosincu 2024., novi edukativni put donosi važnu terensku inicijativu namijenjenu tome da **posjetiteljima pokaže kako mogu smanjiti svoj utjecaj na prirodu.**

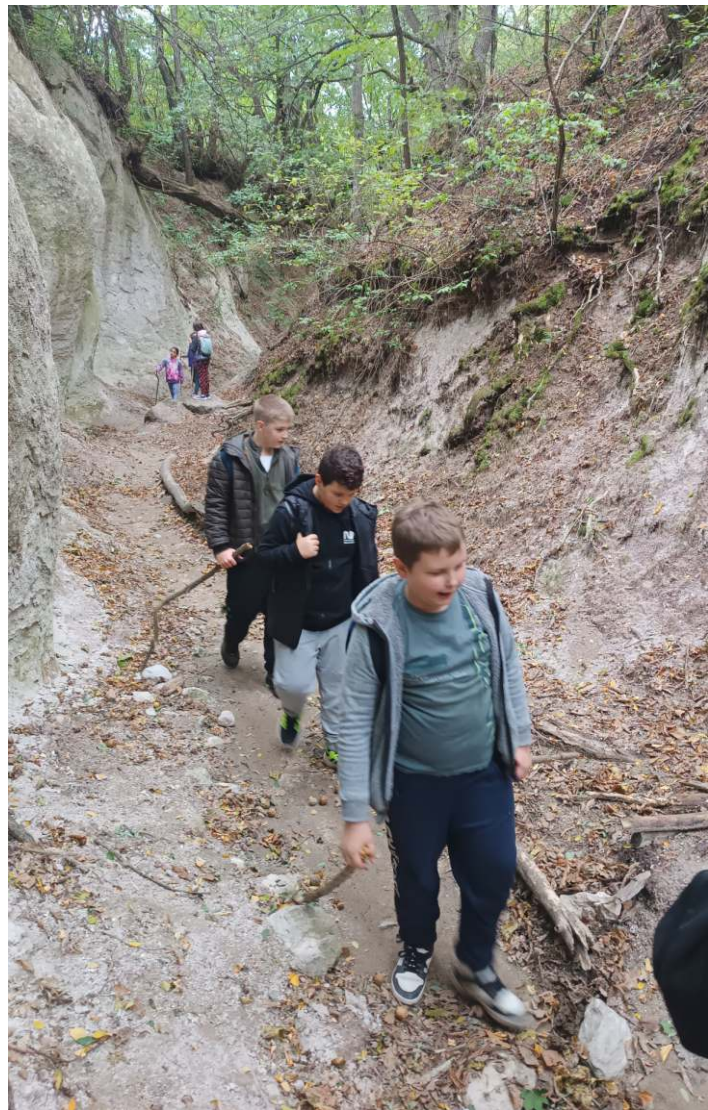
Kružna ruta duga je približno **10 km** i označena je plavim T markacijama. Počinje kod **muzeja i posjetiteljskog centra Suba-lyuk** koji, zahvaljujući svojoj infrastrukturi i parkiralištu, predstavlja idealnu početnu točku za većinu turista koji dolaze automobilom. Razvoj rute uključivao je ključne infrastrukturne radove usmjerene na **smanjenje erozije staza, poboljšanje upravljanja kretanjem posjetitelja te povećanje sigurnosti na strmijim dijelovima puta.** Primjerice, dio staze koji vodi prema povijesnoj špilji Suba-lyuk obuhvatio je obnovu postojećih stepenica kako bi se osigurao sigurniji uspon. Osim toga, osmišljavanje i postavljanje novih informativnih i interaktivnih ploča na 12 postaja duž rute obogaćuje iskustvo posjetitelja i jača edukativnu vrijednost obilaska.

Inovativno praćenje utjecaja posjetitelja

Središnji element edukativnog puta Suba-lyuk jest ugradnja **monitoring točaka** koje omogućuju upravljanje i praćenje ljudskog utjecaja u stvarnom vremenu. Nacionalni park Bükk aktivno prati broj posjetitelja na stazi koja vodi prema špilji Suba-lyuk od 29. ožujka 2021. Automatski brojač posjetitelja prikuplja podatke na satnoj razini, pružajući ključne uvide u obrasce posjećenosti.

Analiza prikupljenih podataka pokazuje da je „aktivna sezona“ razdoblje od svibnja do listopada. Lokacija u prosjeku bilježi **51 posjetitelja dnevno**, pri čemu brojke tijekom vikenda rastu na prosječnih **94 posjetitelja dnevno**, u usporedbi s 34 radnim danom. Najveća koncentracija posjetitelja bilježi se oko 11 sati, iako se posjeti događaju u rasponu od 8:00 do 20:00. Najveći zabilježeni broj posjetitelja u jednom danu dosegao je impresivnih 635 osoba. Ova razina detaljnog i neprekinutog praćenja predstavlja temelj za učinkovito očuvanje zaštićenih područja i izradu budućih akcijskih planova.

Uz pomoć botaničara, Nacionalni park Bükk proveo je monitoring oštećenja vegetacije nastalih uslijed gaženja duž staze. Promjene u broju vrsta prirodnih sastojina, degradiranih staništa i korova pokazale su proporcionalan pad ukupnom smanjenju broja vrsta, upućujući na to da je smanjenje prije posljedica suše nego povećanog ljudskog utjecaja.

MÉSZEGETÉS A BÜKKBEN

A karbonátos kőzetekből álló hegyseégeinkben – mint amilyen a Bükk is – ősi foglalkozás volt a **mészégetés**, hisz ezek a bércsek nemcsak fát, de mészkövet is adtak az embereknek. A Hór-völgyben is mészégető boksák sorakoztak, ahol a mésző darabokat farönkök elégetésével izzásig hevítették. A kemencék alapjaként szolgáló gödröket ma is láthatjuk.

Az égetett meszet vízben feloldva évszázadokon át **kötőanyagként** használták falak építésénél. A Bükkből származó kiváló minőségű égetett meszet ökör vagy ló vontatta szekérrel szállították, főleg az Alföld irányába, de máshová is, ahol ez hiánycikk volt.

www.nationalpark.hu

Fotografije: Arhiv Nacionalni park Bükk

Očuvanje i interpretacija „zajedničke baštine“

Edukativni put predstavlja dojmljivo iskustvo koje posjetiteljima približava „**zajedničku baštinu**“ područja, povezujući geološku, botaničku, zoološku i krajobraznu povijest doline Hór. Posjetitelji dobivaju dublje razumijevanje jedinstvenog prijelaznog krajolika između planine Bükk i njezina podgorja. Uče o endemskoj flori i fauni, uključujući i zaštićene biljne vrste poput **šarenog irisa** (*Iris variegata*) i **proljetnog dženerika** (*Adonis vernalis*), koje na osunčanim padinama rastu u velikim skupinama.

Najistaknutiji dio rute je **špilja Suba-lyuk**, jedno od najznačajnijih mađarskih nalazišta za razumijevanje prapovijesnih ljudi. Posjetitelji na licu mjesta otkrivaju **prapovijesnu važnost** ovog lokaliteta, proslavljenog otkrićem **ostataka neandertalke** (u dobi od 25 do 35 godina) i **djeteta** (oko 3 godine), pronađenih ispod drevnog ognjišta. Ovi nalazi, datirani u razdoblje od **80.000 do 50.000 godina**, zajedno s brojnim kamenim alatima, svjedoče o dubokoj povijesti koju čovjek dijeli s ovim područjem. Kroz koncept „**zajedničke baštine**“ edukativni put Suba-lyuk potiče novi način interpretacije prirodnih i kulturnih vrijednosti te promiče održiv odnos čovjeka i prirode.

HUMANITA Summit:

Od utjecaja posjetitelja do zaštite prirode – izgradnja sklada čovjeka i prirode

S veseljem vas pozivamo da nam se pridružite na **HUMANITA Summitu**, završnoj konferenciji projekta HUMANITA, pod temom **Od utjecaja posjetitelja do zaštite prirode – izgradnja sklada čovjeka i prirode**. Konferencija će se održati **24. veljače 2026. u zgradi EUROCENTER, Miramarska 23, Zagreb, Hrvatska**.

Završna konferencija projekta HUMANITA okupit će dionike iz sektora turizma i zaštite prirode koji su zainteresirani za istraživanje inovativnih pristupa uravnoteživanju turističkog razvoja i očuvanja prirodne baštine, kao i za doprinos dijalogu usmjerenom na izgradnju zajedničke vizije održive harmonije čovjeka i prirode. Sudionici će uključivati predstavnike parkova prirode, institucija za upravljanje zaštićenim područjima, turističkih zajednica, ministarstava, akademske zajednice, civilnog društva, stručnjake i mnoge druge.

Ova jednodnevna međunarodna konferencija obuhvatit će:

- ▶ Uvodno izlaganje o stanju turizma i utjecajima posjetitelja na okoliš u Hrvatskoj.
- ▶ Stručna izlaganja koja će predstaviti projekt HUMANITA, metode praćenja, upravljanje sukobima te relevantne studije slučaja.
- ▶ Panel-raspravu o održivom turizmu i uravnoteživanju utjecaja posjetitelja, očuvanju prirode i provedbi politika, uz sudjelovanje predstavnika ministarstava, turističkih zajednica, nacionalnih parkova, akademske zajednice i stručnjaka iz Hrvatske.
- ▶ Mogućnosti za umrežavanje i razmjenu znanja.

Završna konferencija projekta HUMANITA namijenjena je svima koji žele sudjelovati u stvaranju novih narativa, prihvaćanju koncepta „zajedničke baštine“ te razvoju održivog pristupa izgradnji sklada između čovjeka i prirode, **od studenata i mladih stručnjaka, preko iskusnih profesionalaca i donositelja odluka, pa sve do lokalnih zajednica, posjetitelja i turista.**

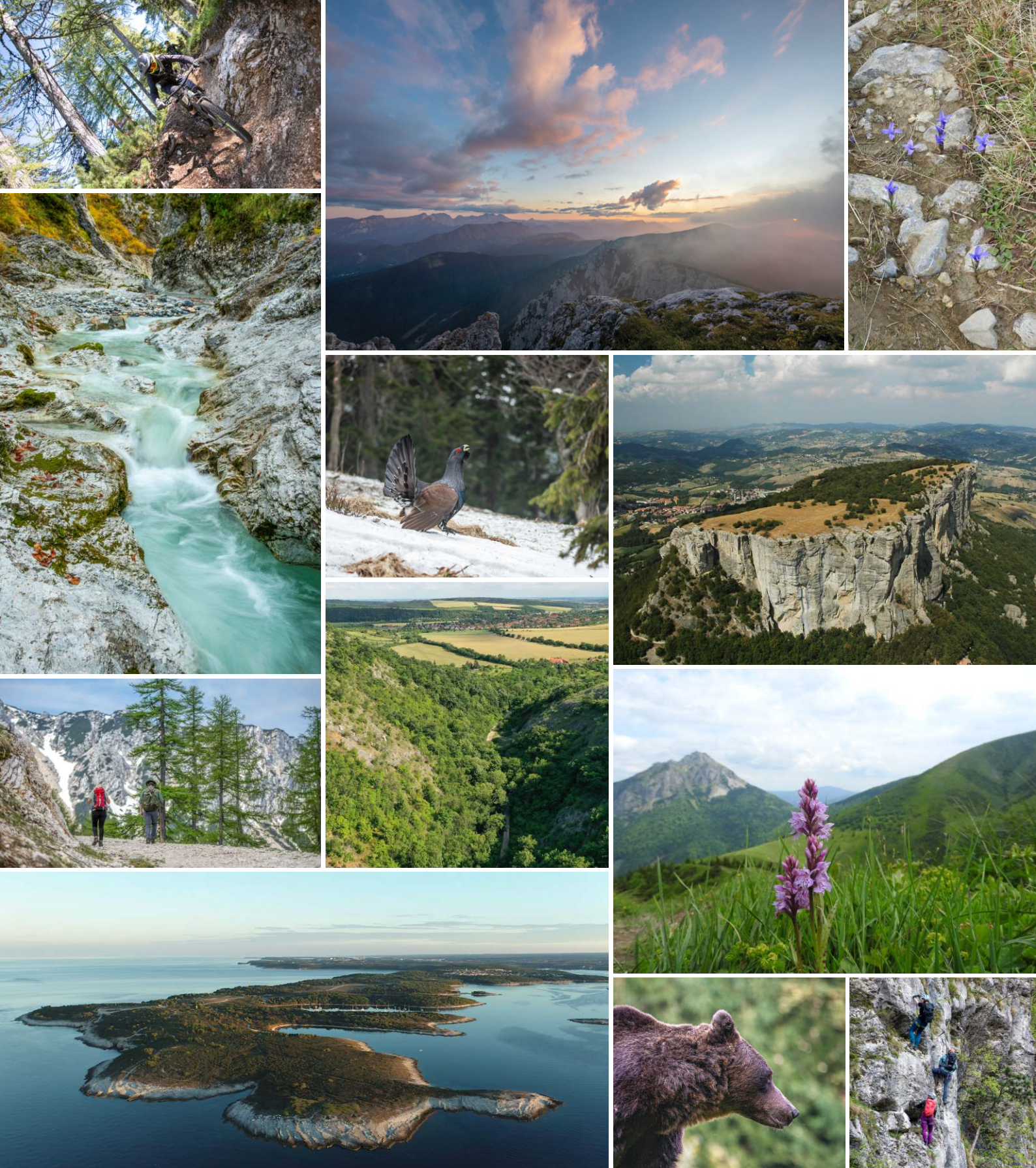
Uz samu konferenciju, sa zadovoljstvom vas pozivamo da nam se pridružite i na studijskom putovanju koje će se održati **25. veljače 2026. u Nacionalnom parku Plitvička jezera**, u Ličko-senjskoj županiji, uz obilazak i autentični „lički“ ručak.

Radujemo se što ćete svojim sudjelovanjem doprinijeti ovoj iznimnoj prigodi za učenje, povezivanje i stvaranje održivije budućnosti turizma i očuvanja prirode.

**HVALA VAM ŠTO STE S NAMA!
JOŠ PUNO UZBUDLJIVIH SADRŽAJA DOLAZI,
OSTANITE UZ NAS!**

UNIVERSITY
OF ŽILINA

GEOPARK
KARAWANKEN
KARAVANKE

unesco
Global Geopark

eurac
research

KÄRNTEN
UNESCO Chair for
Sustainable Management
of Conservation Areas

unesco
Chair

NOTITIA
svjetovanje & usluge

UNIVERSITÀ
DI PARMA

Bükk Nemzeti Park
Igazgatóság

CEEweb
for Biodiversity

Kamenjak
JAVNA USTANOVA KAMENJAK

Parco Nazionale
APPENNINO
TOSCO-EMILIANO